

ТУГӨЛБАЙ СЫДЫҚБЕКОВ

5.99

B.

6.

1.11.02

БААТЪРЛАР

II

1.11.02

Fructa: ҚЫРМЕМБАС 1986

И. СЫДЫКБЕКОВ

ГЕРОЙ

II

НА КИРГИЗСКОМ ЯЗЫКЕ

Ф Р У Н З Е
КИРГОСИЗДАТ
1 9 8 6

ТУУӨЛБАЙ СЫДЫКБЕКОВ

S-99

БААТЪРЛАР

II

1138
8750

ТАСКОРТ
КӨЧӨ
КӨЧӨ

FRUNZE
QIRMEMBAS
1 9 8 6

С. М. Ч. Я. А.

276005

Центральная научная
библиотека
Академии наук Киргизской ССР

Redaktor **Meilikov k.**
Texredaktor **Milusev S.**
Korrektor **Qasymov S.**

Teryuge 21/III 36 say berildi. Basuuqa 8/VI-36 say qol
qojuildi. Qaqqazдын formaty 62x88, bir vasma tavaqta
49200 arip. Bardyqy 2,5 vasma tavaq. Qyrgylavlit № 108
Qyrimetbas № 30. Zakaz № 704 tirasy 000+125

Фрунзе, тип. № 2, ташкенская 108.

(POEMA)

I

Şandanır talaı qılıpıdu,
Ərəkür çürək çılıpıdu,
Eteker altın terişke
Erkindy erler umtuldu.
...Da—erkindy erler umtuldu .

Bıvıy çürət alıda
Aq talaadan sır surap;
Çusıjda Satar var keıgen
Baş tartır işten kım turat?
...Da—baş tartır işten kım turat?

Bular tegız erler veıjm?
Emgeke vaatır umtulat.
Şandanqan dıngö tenşelet;
Aq talaı bıgyn „curqurap“.
...Da—aq talaı bıgyn „curqurap“!

Uşul çırğın qız, kelin,
Çalıır sıqqan maraldaj.
Çıgyrıp paqta terişse-
Qadimki ucqul çaqalınaj,
...Da—qadimki ucqul çaqalınaj!

Qajrattan kysyň tögülsyn.
Qamdaqaj-qambyl kelbetten
Şaň menen çaqşy ыг ыrdar:
Qozqocu Batma ermekten.
...Da - qozqocu Batma ermekten!

В а т м а н ы ы ы

Baştasam baştajm ermektí.
Aqyndaň kuysy degdettí.
Qoşulup tyrkyn şaň menen:
Qulpuntup talaa termettí.
...Da - qulpuntup talaa termettí!

Men baştasam ermektí,
Erkindep paqta terdeştí.
Çaryşyp paqta terbesek:
Biz ыcyn kimder termekci?
...Da - kimder terip vermekci!

O..O..Kursyjšen, qajran Qoqomçar
Kursyjšej ыcым qyjmylda!
Qar, ыstynde soqsojup
Olturup alvaj „bir çylda.“
...Da - Olturup alvaj „bir çylda“!

Men çarakor çedeđmin.
Çaryşyp paqta teremín.
Qozqoqum kelse ermektí:
Uşundaj qozqor veremin.
...Da - uşundaj qozqor veremin!

Qatqylyq talaa çañyrtyp
Paqtacyl erler kylysty.
„Kelindin ыny çaqşy eken,
Şylajlyq: tavam kyruysty“.
Tamaşa bolvoj qyzdarqa
bqcamdat valdar çyruysty“.
Kelinge kylyk kerp bolup:
Qoqomçar murdu „çyruysty“.
...Da - qoqomçar murdu „çyruysty“!

С а т а р д ы н ç о о в у

Oo!.. Sen çene kylysyn
Baldardyn şyryn bilersin.
Çaryşsaň dajar mendej ul
Çaryşa alvajm debesmin.
...Da - başqalar bizge teñeşsin!

„Bir çylda“ dep şyldyňdar
Mьqyşyndaň başqarqa
Til ele var degensip-
Eerdin çyjurdy Aq bala.
...Da - eerdin çyjurdy Aq bala!..

Bir qatar valdar şyldyndajt
Paqta tergen Byvyşty
„Salrajqan qajran Satar“ dep
Şaňyn salyp kylysty.
Aştartan Byvyş köz irmer
Kelinder:
-bqcamdat - dedi çyruysty!
...Da - bqcamdat ded! çyruysty

Ватманън сөбә:

Satarым җақсы айтсын
Көргөзгүн иştin қатасын!
Қош қолдоп терип нүтырәм:
Ақ талаамдын пақтасын.
Da — ақ талаамдын пақтасын!

„Иш нүтты“ қыыр җалақтар,
Ғанымды вақыр басвастың,
Қоромқи қыыр, алақтар
Ақ айтанды сасвастың.
Da — ақ айтанды сасвастың!

Taza тервеј, артында
Вулајтыр пақта таһтарың.
Ақ вала җеңең еердін
Ошоқон сујгүр җатвасың.
Da — ошоқо сујгүр җатвасың!

Ақ талаа җајқан қиласың
Толқундуу, җанды көтөргүр.
Ақ айтп арпақ вуласың
Үрүлдөтүр вөктөргүр:
Erkindyy işke сурасың.
Erterek нүтүр кетелік
Da — erterek нүтүр кетелік!

Satarдың сөбәи

Ғенди тыгүр қојқонсуң
Сағь мај алыр җесүдөј

brqьstar ojnop volnojsuң:
Altındь җалқыз tercүdөј
...Da — altındь җалқыз tercүdөј

Ajlananda-җандарда
Tasqaqtap җыргөн baldарда,
Ajrьp alqьs ар-арпақ:
Paqta saqal calдарда,
...Da — paqta saqal calдарда!

Ғалқыз қана sen emes,
Aлар талаа терметет.
Вулајқан арпақ вуласың
Tersek deşip degdeşet.
...Da — tersek deşip degdeşet!

Aлар менен биргеleş
Mendaqь җене degdedim
Сьдасаң бизге бар келіп:
Ғарьсқа сьдқын sen kelm.
...Da — Ғарьсқа сьдқын sen kelm...

A q m a t

Qaјran Satar sөz uşul
Tartьd иştin tyjnyn
Altındь арпақ җар-җақсы
Balарандьн җынүнөн.
Talaada suluu kyngyrejt
Taқьлыр арпақ күлүнөн.
Satarым сақа җанаşa

Tasqaqtap menda çygyrøm.
Kelişim cijir kecikrej
Çarışqyn qajran kuçyrmøn
...Da—Çarışqyn qajran kuçyrmøn!

B a t m a

Köldögy syzgøn „çajanmyn“
Çarışsan-çarış dajarmyn.
Bolot tujaq tulpardy
Baļgege syjyr sawarmyn.
Da—baļgege syjyr sawarmyn!

Tujaqtn ucu tarsyldar,
Ot syqyr keede çaltıdajt
Boruçur qalyr çyrvögyn
Zaqmynnan qaltıldar.
Da—zaqmynnan qaltıldar!...

Myna uşundaj tyrylgøn
Satarçan-bizdin çetiüz.
Bolottoj ötkyr çydamduu
Qajrattuu erler teñiüz.
Da—qajrattuu erler teñiüz!

Kelişimdi keltirip,
Çaqşylar çazыр kelinüz.
Çarışqa çyqar uul bolsuq.
Qoldu qojur beriniz —
Da—qoldu qojur beriniz.

A q m a t

Badrajtыр dar—daana
Becetti vasyр veremin.
Çibek, şajь vajge var;
Utasyн qajсь çengenin.
... Da—utasyн qajсь çengenin!..

Işinerdі kyn saļь—
Toluq çazыр turamyn.
San, saratyn esepтер,
Bolup çazыр turamyn.
... Da—bolup çazыр turamyn!..

Syqqanьdy çaqtajmyn
Kezitke çazыр taştajmyn.
Kөpcylyktyн alьnda
Baatylar деп maqtajmyn
... Da—ici kyjsyn vaşqanь!..

Çaqşьnaqaj kelincek:
Erkindep işke kirgile!
Baalar qojur emgekti
Sapattuu çaqşь tergile.
... Da—sapattuu çaqşь tergile!..

Tolqundatыр qьзыl çyk
Ujuşturup qalalyq.
Başqalardan viz murda,
Plandy vutur salalyq.
... Da—plandy vutur salalyq!..

Sentnerden cektedik
Bir kyndø terer normonu.
brqa qoşur ыrcылар
Ojnotsun qalem çorqonu.
... Da - ojnotsun qalem çorqonu!..

Emgekten qacыр talьqşыр
Bolbosun qorquu bolçolu
Iştej kelgen vaşьnan
Emgek bolot qoldoqu...
... Da - emgek bolot qoldoqu!

Raqtanьn verweј qor egin
Soodagerdi qordojlu.
Andajlarqa tezek çoq.
Quurap çatqan çoldoqu.
... Da - quurap çatqan çoldoqu.

(2- k y n y t a l a a d a)

Tan aqarыр sөгylyp,
Çomoquп ajтыр çel çyrды.
Açarduu nuru төgylyp
Balььldar çanьr kyn kyldy.
..Da - balььldar çanьr kyn kyldy!

Emgektin kyysy oјqottu,
Iqtar çatqan Batmanь.
Kijir çatьr көjnөгyn
Batma çan oјlojt raqtanь.
..Da - batma çan oјlojt raqtanь!.

Kyndyzgy paqta tergenin
Tuşyndø көryp çatьrtьr.
Eseptese emkegin
Beş protsent aşьrtьr:
...Da - weş protsent aşьrtьr.

Qubanьc batvaj qojnuna
Erkini aşьr taşьrtьr.
„Qaldьn“ - dep Satar salraјьr-
Qatqьrtьr kylyp çatьrtьr.
Da - qatqьrtьr kylyp çatьrtьr.

Batma çan turdu buraldь.
Çuzyn çuudu sьlandь:
Toiqundadь çyrөгy-
Al tuşynø qubandь.
Da - al tuşynø qubandь...

„Seni çigit Satar“ - dep
Icine terenь sьr saldь.
Tamaqtanьr bolqon soң
Yjdøn cьqtь buralьr,
...Da - wala qazca sьlandь!

Qьzqaldaqtaj çьwьrар
Çajnar cьqtь qьz, kelin.
Qьzyl көjnөk aq çooluq,
Qьjma bel-coloq kyrmөcөн.
...Da - ajlanandь kyldөtkөн!

Kytыр çatqan aq talaa
Qajradan cuuqa çanьrdь.

Raqtaci.l erler ыдашыр,
„Terimdin“ kyusy qaqyldy.
...Da – „Terimdin“ kyusy qaqyldy!

Aq talaanyñ betinde
Çelpidedi qyzy-tuu.
Çаныық sanduu on ese
Kecegiden qyzytuu.
...Da – kecegiden qyzytuu!..

Toıqunqa çandar qyzyqty,
Caldardyñ demin qyzyty.
Kөрөлөк menen birge ucqan
Baldarda көrdy qyzyqty.
...Da – baldarda көrdy qyzyqty!..

Sotsialci.l majdanda
Er Byvuyştyñ basqany
Çer silkintken qadimki-
Kylyk atyñ tasqaqy.
...Da – kylyk atyñ tasqaqy...

Mildetty bolup kert başy
Bir ajantqa keliptir.
San sapaituu termeke:
Uwada sözyn beriptir
...Da – uwada sözyn beriptir!

Million tonna çyk çyktөр
Temir „nuura“ qomdojluq.
Bavrikli lötturip,

Raqt menen qoozdojluq.
Byqşыр çatqan vajlarqa
Köz qarandy bolwojluq

Emese kylyk mingendej
Bizdin baldar şattansyn
Erkindер emgek sinirip,
Emgekci elge maqtansyn.
Tuu көtөур asmanqa.
„Baatyrlyq“ atqa qattalsyn.
Qattaluu qylyñ iş emes
Işter ataq aqtasyn!

Degende Byvuyş kylyндөр,
Dyngyрөdy aq talaa.
Byvuyştyñ çaqşы unynө
Toıqunqada Aq wala.
Byvuyş ыры şireelip
Termetildi aq talaa.
Qubanьстан көр ese
Degdetildi oı, „sanaa“

Aq talaa betin ыдырыр
Ajmalar salqyn çel çyrdu
Kөрөлөк ucup qдырыр.
Qucaqtар qонup kyl syjdy.
Kөрөлөкө, kylgөda
Açarыñ төгур, kyn syjdy.
Kөрөлөкty ucurup
Şajlanыр сыqqan erkindyy.

Ар-арпақ кылгө қызықыр
Сенгелдеп туруп ырыс кылды.

Тысқы дем алыста

Пақтаң өрлер тыс сенде,
Тымақтаңыр болушту.
Батма еңем кезит көтөргүр,
Бир çерге көчүк қолушту.

Сатар кылып барнақтап
Бир аз оюн ыштады
Çалқоонун пақта тергенін
Çомоқ қылып таштады.

Çалқоолордун çолуна
Салсақ дешип қарқанды.
Бувыс çеңен бир қақтан
Сатардың сөзүн қақтады!

— Çалқоолор пақта тергенде
Иееер араң çурышет.
Ургүлөр кетип кее кезде
Пақтаң ыаса сызышет,
Таşқа тижр қалқанда
Төвөсын сырар çурышет...

Ушундай деген сөздөрдү
Батмаңан айтыр бергенде:
Уққула балдар қақсылар,
Болбојлуқ бизда шерменде,
— Çығвөсын иете çалқоолуқ

Талаадан пақта тергенде,
Болвосун çана теңдеме
Аванса бөлүр бергенде.

— Берилсин сылық ар дајым
Еркіндуу ақа, çеңеге
Сылық турқай тылң çоқ.
Керçелген кервез „немеге“
— Қурумшу çелек берилет
Пақтаң çаман тергенге,

— Çалқоонун минер „буудань“
Балсаңдаған таşпақа.
— Төвөдөн ылды қујавыз
Муздақ сууну бир сақа.
— Қалтырар уşыр сыққан соң
Сурқар терсин пақтаң:
Қатқыр кылып қалысты
Дуудатыр көр қол савысты.

Ајантқа илп көрүпнөө,
Қызыл-қара тақтаң.
— Шылдыңдар çазыр қојолуқ,
Көлөкөлөр басқанды.
— Авјјрин кылдеј төгөлік
Пақтадан безип қасқанды.

— Турқула емгек қылаық,
Темірдеј бирдик қуалаық.
Алдыра сықыр ең мурун
Мақтаңыр қарар тураық.

Sıltıdy ele top nasıy
Baarıy ıarıy turıstı.
Sıltıy kılıy kılıstı.
Aqıa nasıy sıltıstı.
Sıltat menen naatırlar
Kılıstı keektı qızıqtı...

BAJLBQ ÇERDE.

Çerdegi qara topuraq
Topuraq emes sarı altın.
Topuraqtı istetsek-
Tawlat andan naq altın.
Da çerdin qojnu barı altın.

Qırqosun, Kykyrt, Taşkemyr,
Asıı, ıroo, çez,temin.
Kımyş, kalij tolıqon ken.
Ujuqan cıjun „kes señir“
Sansız ken çerdin qojunda
İstetip çatqan minden, bir.
Da— istetip çatqan minden bir.

Çıñçırdaı çatqan ala too
Ken qarçıqaj, özön, qoo
Nasılı taştan çaralqan.
Arqajqan şanduu asqa zoo.
Altındın wıusu tytegön
Nasılı altın ala too.
Da— altından wıtkön ala too.

Ala toonun asqası
Aq paraqtaj qar tegiz.
Bulaqın, çutur, cöp ottop
Boorunda çürgön aq semiz.
Qolottu kerkke sıqarır
Çajlıqan sansız mal semiz!
Da— çajlıqan sansız mal semiz!

Ala toonun boorunda
Çajlıqan şiber cöwı bar.
Asqalardıñ kyzgısy:
Mindegen kelmö kely bar.
Kök çibekten köjnöy
Köjkölgön şiber cöwı bar.
Da— köjkölgön şiber cöwı bar!

Ala toonun boorunda
Araşan altın suusu bar.
Qasıyır çatqan qojnunda,
Millon kendin wıusu bar,
Oşonduqtan suusu ısq
Qasıjettyu wıusu bar.
Da— qasıjettyu wıusu bar!

Kök torqındaı köynup
Köjkölyp kögy ırdaıqan,
Möngyden tuılar quıulqan
Aqın wılaq ırdaıqan.
Mıñ wılaqtan quralqan
Kırgın suular tuılaqan
Da— kırgın suular tuılaqan.

Çetkende paqta çerine
Miñ qulaqa buruloğan.
Taram-taram cənəktən
Taza suular cuburqən.
Eelegendə talaanь,
Qanьp çattь çer weti
Şimiriр suunun tazasьn
Da—şimiriр suunun tazasьn

Orquqan qara topuraq.
Aqtan kişgen köjnöky.
Pospör, kallj aralaş-
Aqьn suu wergen kömөky.
Azyq çerdі semirtken
Bilimdin çolu kömөkcy.
Da—bilimdin çolu kömөkcy.

Semiz çerdin paqtasь,
Erkin emgek çemişl
Aq altьn boldu çeqişi
Çer kötөrgys paqtadan,
Semiz çerdin werişl.
Çaqşь çurdy ertelep,
Balnandardьn terişl.
Da—Balnandardьn terişl..

Erkindyy, kolhoz myçösy.
Ertelep cьqqan Batnalar,
Bajgeni qojur „dajeke“
Eki kyn tergen paqtalar.

Çyz çьrma wеş sentner
Çana toloqon qapta var.
Da—Tolur çatqan qapta var.

Dajьndalqan arqan, çip
Arava kece majlanqan,
„Buura kökyl—qulça san“
Qarьlуu attar qamdalqan.
Ujuşturcu—qьzyl çyk
Batma, Satar şajlanqan
Da—Batma, Satar şajlanqan.

Arava qьzyl, At qьzyl
Paqta şalqan qar qьzyl.
Aravada at ajdap,
Kele çatqan waş qьzyl
Qьzylдьn nurun kişgen weşm
Çol wöjunda taş qьzyl,
Da—çol wöjunda taş qьzyl.

—Ergittip könyl östүrgen
Çelpintip tuusun qьzartьp.
Kele çatqan qьzyl çyk
Kerwenderdej civalçьp
Altьmьş wlr arava:
Eki kyndө qura aldьq
Da—eki kyndө qura aldьq.

Eki kyn terip paqtanь
Bilektin kyсyn cьqardьq
Ujuşturup qьzyl çyk

Qolqo qızyl tuu aıdıq
Çelilidesin qızyl tuu
civalçy çygum civalçyr.
Da —civalçy çygum civalçyr...

Er Satar ırdaı çıverdı
Kyysynø qoşo kyylønyp,
Torqasqa kycøı cırendı.
İcinen tereı dem alıp,
Oozduqun cajnıp çıverdı.
Çardamdaşaj sezıldı,
Tor qaşqa attın tilegi
Da —tor qaşqa attın tilegi...

Dyngyrøp toıqur çol voju.
Kyngyrønyp syjlødy.
Buralıp artqa caı qalıp,
Çoldun ysty tyrløndy.
Ekl çaq kyıgøn aq talaa
Qadımki saıma tyrløry.
Da —qadımki saıma tyrløry...

Avon menen ır menen
paqta terıp çyrgønde
Çııqyıdaı ıcke yn menen
Uqulat qızdar kyılgønde
Tyrsyıdaı tuıaq tabışy
Qoşulat andaj yndørgø
Da —sozulat qızık kyylørdø.

Çaqşynaıaj qoldorun
Çekege qoşur qaraşat.
Cıvalqan qızyl çyktørdy
Birden tartıp sanaşat.
Seksenge birl çetkirse
Toqson dep bırøø talaşat.
Da —Toqson dep birl talaşat.

—Maa dese toquz çyz bolsun
Mıı-mıllon køp bolsun.
Çajnaqan andaj çyktørgø
Çerdin beti çış tolsun
Bizdeda andaj paqta var.
Tergile bat-bat iş bolsun
Da —paqtaıa qaptar çyq tolsun.

Tanırqavaı alarqa
Øzybyz işti camdaşly.
Sen Ømyrqul berı çyr,
Arava şajman qamdaşly.
Ujuşturup qızyl çyk
Alardan artta qalvaşly.
Da —alardan artta qalvaşly.

ı R

ırdaıqan sozur Batma øçen.
İştese emgek çaqşy eken
Ergıtıp, konyı kyıldøtkøn
Asırap alqan paqta eken.
Tor qaşqa emne şalpaıat?

Satar oooj!
Çan qajbşın tart vekem!
Da—çan qajbşın tart vekem.

Menin atım vaş cajqar
Başqanb cəjraq şırıldajt.
Tujaqı taştı talqalar,
Qunduzdaj cunu cılıtdajt.
Qoş çorqosu çyruştör
Qulçadaj vaş qılıtdajt.
Da—qulçadaj vaş qılıtdajt!

Semiz vaqqan ker atım
bidamdatır çyruştı.
Salrajqan çaman Satardın
Öşentir için kyjguzcy.

Al, paravoz taqıdar.
Kudəy azır vaqırat.
Cocur ketvə ker atım
Bergel dep seni saqırat.

Batqaq kelse tartalva
Buralır qalva ker atım.
Borquidar terdər vşyıdar
Buulanvaqın ker atım
Paravozdu körgöndə
Ujalvaqın ker atım
Da—ujalvaqın ker atım.

Batma çan cıvər tartqanda
Şırıldaj ker at başqanda
Uzaq çol moşnu, qışqardı
Ermektin kuysyn aştqanda.
Ekinci şandıu qızı çyk
Köründy tuura çaqtanda
Da—ır cıqtı tuura çaqtanda.

Qulpundu talaa syjynur,
Qubandı kyldər çygunur,
Çajnar cıqtı paqtacı
Etekerin tyrunur...
Alqınır ucır paravoz
Kellir qaldı körynur
Termetildi vşiktej:
Sotsialistik qızı çyk
Da—sotsialistik qızı çyk.

Qolunda qızı tuu menen
Çaşasın! „ura“ cuu menen,
Kəntəryş kuysyn oşnoşur
Tartılqan surnaj kuu menen
Bir kişidej vut şilte
Qaz qatar qırqə dyrvəgən,
Çumuşcular tozuştı
Toqson tolqun duu menen.
Da—Toqson tolqun duu menen.

Çyruşy cıqır attardın
Çelpindi tuular asmanqa
Qıjmyl kirdi, can kirdi.

Raqta salqan qartarqa.
Manqıjır turup maraldaj
Rarırıt verdı Batmada.
Da—rarırıt verdı Batmada.

P U N K U T T E

Baatır Batma mındada
Bqcamdar işke kırıştı.
Syrægæ aldı „Bolbat“ der
Salrajoan kee bir çigitti,
Qajratı varın temirdej
Körçylyk: vajqar bilıstı.
Da—körçylyk vajqar bilıstı.

Dalıqda soñ—soñ qar qojır.
Qanattıu quştar sızıldı.
Daqı çolqoo Qoçomçar
Batmaqda kelir urundu,
Da—çalqasınan çyqıldı.

Ketergæn qavı çonunda
Şıldındar kyldı Batma çan.
Şaldırap turdu Qoçomçar
Ujalır kecke çatqandan.
Cocuıar oolaq qacısıtı.
Alsızdar kee bir: Batmadan
Da—alsızdar kee bir: Batmadan.

Batmanın andaj şaçına
Erkindyuler şattandı.
Alarda kysör ekiden:

Qar keteryp maqtandı.
Qoçomçar çalqoo çan baqır
Qagar çyret asmandı...
Da—qagar çyret asmandı.

Sarqır tartır tirelip
Pıñkutte qartar çyıldı.
Raqtandı ber der qıjıqıran
Paravoz unı sızıldı.
Da—paravoz unı sızıldı.

Artındı toodaj, vagonor
Dajardalqan raqtanı.
Kuşyldır buudan zımyrap
Pıñkuttu artıqa taştadı.
Şalrıjtır eerdin kör tikter
Tandalır ker at maqtadı...
Da—tandalır ker at maqtadı.

Tamaq boılor cecilir,
Bel qajıstar sęyldı.
Tazalanqan aqırqa
Kyryctej çem tegyldı.
Qartıdatır çajnaşır.
Attardın uurtu kövyrdu.
Da—attardın uurtu kövyrdu.

Kergengæ şandıu körynur
Baatırlar voşun kerıstı
Tuş-tuş çaqı çyzarqan
Qooz yjgæ vasyr kelıstı.

Syrətyndə kerliġen
Kəsəmdərđy kəryşty.
Da –kəsəmdərđy kəryşty.

Субайқан қызы барқытта
Ғазыр қоҗқон ураанды.
Дижарамқа сырөттөр
Тартыр қоҗқон планды.
Оқыр берсе Батма еңең.
Пақтасы ерлер қуанды.
Da –пақтасы ерлер қуанды.

Burqurap samoor qajnaqan,
Kerit, çurnal çajnaqan.
Betke qarmap „q q“ ny.
Qyjqygyr-bir çaş sajnaqan,
Deidejir qaldy Qoçomçar
Oozunda toqoc çajnaqan.
Da -oozunda toqoc çajnaqan.

EMGEK ÇEMİŞİ

Baatyrlardyň weş kyndyk
Esepteldi emgegi
Iret menen qattaldy
Kimdin qanca tergent?
Da –kimdin qanca tergent?

Beş kyndə altı sentner
Batma eçen terip qoşurtur
Çyz çyqyрма weş protsent

Normosun kyndyk, boluptur.
Da—normosun kyndyk boluptur.

Beş sentner kynynə
Bywyş tergen paqtany,
Satardyn tergen paqtasy
Törttön-qadaq aşbady,
Da—törttön qadaq aşbady.

Kolhozcu erler cuuldaqan
Al əkəony çaqtady.
—Çaryştan çyqy tulpar dep
Batmany Aqmat maqtady.
Da—Batmany Aqmat maqtady...

Çyryp ketti çumşaq çel
Alda ırdady wylkyldəp
Təşyn kerdi talaada
Kyldəry tyrdyy dyrkyndəp:
Da—kyldəry kyldy ılypyldəp.

Emi çalqoo Qoçomçar,
Kələkələp çan waqyr.
Tamdan tamdy qydygyr,
Basyr çyryp sandalyr
Kyn tıjwe waqyň tywınyə
Çatyr çyryp qalçajyr
Da—çatyr çyryp qalçajyr.

Çyqyрма weş kil teriptir
Beşten ar bir kynynə

Mındaj ıssız alqooluq
Bajda verbes tıvınde.
Kerbezdikti ojboson
Qardıñ tojbos kyzınde
Da—qardıñ tojbos kyzınde,

Degen sözdy qıvattaj
Sozulup kılky qoşıldı.
Ujaldı velem Qoomar
erdi cuqur olturdu,
Da—erdi cuqur olturdu.

BAJDE

Qızıl ıvek oolıqtı,
Batma vaşqa saıındı.
Tolqınduu qızuu duı menen
Saaalar көр qol savındı.
Erkindıy degen at menen
Bizdin Batma azındı.
Da—birinci qatqa azındı.

Maqtooo Batma oor verip
Kıvötöm dedi arındı.
Özımdöj emgek qılıuqa
Saram dedi vaındı.
Qara көz al-al qarasa
Emgektin şamь aqıldı.
Da—emgektin şamь aqıldı.

Bıvıys aldı ekinci
Şaııdan ooluq saıııqtı.
Ycuncı-der Satardı
Bir-ekөө maqtar saıııqtı.
Aqıala, usuj ojonur
Işterinen tıııqtı
Da—emgekke mıqtar tıııqtı.

„Ardaqtuu“ alqoo Qoomar,
Oturqan eken tajrandap,
Conuraq tişter toqohton
Sajnar qojur majmandap.
Taşpaqa uşul atın der,
Mingizdi aqa şajmandap,
Da—mingizdi atın şajmandap...

Асық төсу aqajır
araşır qaldı atına,
Taşpaqadaј „kılıkty“
Aj! Qoomar amcıla.
Da—qaravaј aldı arına.

Degen sözy Aqmattın
Körсылықты кылдырды.
Taşpaqanın ıstınde
Qoomar turup ılcıjdy
Da—Qoomar turup ılcıjdy.

„Q.Q.“ menen „L..“ nın
Atajın kelgen arııı
Qaqazdan „Buudan“ at minip

Qolunda qalem qamırsı,
Qoız köynet anıdan
Qalamdı sılj tartırsı,
Da—qalamdı sılj tartırsı.

Ynıkyır çaman dalırsı,
Qağazdı qarap unıldı
Qolu çaman sojrıqtır
Qağazda qalam çugırdı.
Çaqş qavar çazdım der
Çanı qalvaj syjyndı
Da—çanı qalvaj syjyndı..

Uşul kezde bul kolıoz
Alııda bolıp qattaldı.
Beş kynde çıldıq plandı
Qıq protsent atqardı.
Qoçomçardaj Çalqoolor,
Baçasın sajqı taştadı.
Da—emgektene vaştadı.

Altınsı kyny soñqudaj
Kөлökөлör Çataadı
Çyrögı sylyp qucaqtır
Çaqşı terdi paqtandı.
Erkindegen tasqaqı
Dalajdı artqa taştadı.
Degen Muqaj qavarı
Qoçomçardı maqtadı.
Da—Qoçomçardı maqtadı..

1932-çıl Franze

ALAJQJA BERILGEN SUROOLOR

I

Najzalanqan asman tirep köryngön
Asqaları asavalap belyngön.
Qyrtandaqı qyzıldağan dandardaj,
Cıaurılqan şaqıdary tögylgön...
Necen bıjık-necen tereñ qoolor var.
Köldej melçip keñ törlery kerilgen...
Bir pörümduu tooloruqa qubanam:
Çanı kelip, tyndyktögy elimden.

II

Men ajavaım: gerek deseñ sen ucyn,
Töqır verem çyrögımdı asqana...
Çaş çyrögım qadımkıdej saqtalsın:
Qyım voju Alaj senin asqanda...
Kez kelgende qatır qoşvoj tozur ber:
Mıltıq oqtır, duşman uusun sacqanda
Eki tapqa sen zör qyız darvaza,
Aj! zör Alaj qajrat yrör, çazqanba...

III

— Tarıx srynı varaqına saqtasın:
Tarıx seni çomıq qyır maqtasın.

Qolında qalem qatırsın,
Qoş keryon! anıdan
Qalamıñ sılaj tartıñ.
Da—qalamıñ sılaj tartıñ.

Ynkyjyr çaman dalıñ,
Qağazdı qarap unıydy
Qolu çaman soñroqtop
Qağazda qalın çygyrdy.
Çaqş qabar çazdım der
Çan qalvaj syjyndy
Da—çan qalvaj syjyndy.

Uşul kezde nul kolhoz
Aldıda volup qattaldı
Beş künde çaldıq plandı
Qıq protsent atqardı.
Qoçomçardaj Çalqoolor,
Baqasın sajqqa taştadı.
Da—emgektene vaştadı.

Altıncı kuny soñqudaj
Kölekölör Çatvadı
Çyregy syjyr qucaqtar
Çaqş terdi paqtan.
Erkindegen tasqaq
Dalaıdı artqa taştadı.
Degen Muqaj qabarı
Qoçomçardı maqtadı.
Da—Qoçomçardı maqtadı.

1992-çyl. Franze

ALAJQA BERILGEN SUROOLOR

I

Najzalanğan asman tirep köryngön
Asqalar asavalap welyngön.
Qyrtandaq qyzydağan dandardaj,
Cuaurulğan şaqıdary tögylgön...
Necen wıjık-necen tereñ qoolor bar.
Koidoj melçip ken tölory kerilgen...
Bir qorımduu toolorıña qubanam:
Çañ kelip, tyndyktögy elimden.

II

Men ajawajm: kerek deseñ sen ucyn,
Taqyr werem çyregymdy asqaña...
Çaş çyregym qadımkıdej saqtalsın:
Qyym wıju Alaj senin asqaña...
Kez kelgende qatır qojwoj tozur wer:
Mıltıq oqtop, duşman uusun cacqanda
Eki tarqa sen zor qyzy darwaza,
Aj! zor Alaj qajrat yrör, çazqanwa...

III

— Tarix syñın waraqña saqtasın:
Tarix seni çomıq qyır maqtasın.

Tarix axtar çomoq ucun iş alpar.
Maqtaj-maqtaj kər aldında aqtasın...
Pamir sınduu Dastarqandaj çolundu.
Bulqavasın, butu çaman vavvasın...
Çavdıq alıp al çolundu saqtoodon.
Ajtqın-Alaj: öz valdarıñ qacvasın...

IV

Çaqşınaqaj kəlvur turqan çerinde
Kerkyn vuzur duşmandarın çatvasın.
Çykkə çyçan kilem sınduu teryndy.
Qorsuldaşır: kyt ajvandaı vavvasın.
Məngy vuzur, tuılar tuşkən sunların.
Bulqanvasın-ıylajlanıp aqvvasın...
Atır çyttuu, çörtur turqan çelindən:
Tuman tytər çaqş çyñ qacvasın...

V

— Alaj senin şandıu-şandıu zoolorun.
Talqalanıp, keryksyz taştaj vovvosun...
— Alaj senin tereñ-tereñ qoolorun.
Kəsur ketip, çer köçkylər tolvosun...
Çañ qana erkin vasqan elindı.
Duşmandarın qajra tizip qovvosun...
Nurlar qasır tooloruna tyn tuşur:
Çol tavıvay vaş alaman vovvosun...

VI

— Alaj andaı-duşmanınca ot casır.
Alaj ajtçı saqtanqanqa qandajsın?
Qasaptardı qan çetkyrtur sulatır?
Alaj ajtçı maqtanqanqa qandajsın?...
Şaqıratır, bazarlatqan qojlordoj,
Sen alardı qandaj çenip ajdajsın?
Qyzy tuundu tetetigi asqaça:
Daq ç qanca vıjktetip vajlajsın?...

ALAJDYN ÇOOPTORU

I

Qyım çaşar çyl cuburtur sanaqan.
Qarqan Alaj men elemın çaraqan...
Qyşın necen çyrtıldağan suuqunan,
Uşul turqan asqalarım çadaqan.
Alardında suuqa veti çarıyır:
Qan talaqan necen iret qanaqan...
Qanqa tıjgen qarlar qatır muz vöür,
Qalyndaıır çata vergen qan sorur...

II

Qyqıroolop, qyşın kynı tarıdı.
Zyqıraqan suuq şamalda arıdı.
Kyn nurunan kynökeri çeme uqur
Qatqan muzdar çatır-cutur çarıdı...
Tuura suular tuş-tuşunan qoşulur:

Өзүндө суу кыстыулөттү ачыпды...
Үстүндөкү қатқан тонун ыргытыр,
Қарт Алажың-сажы саран қатынды.

III

Қарқан Алаж-текедегі тырленды
Асыларда қыбыраған кылдөрі.
Дақ қажытай кылдөр кылын ақанда,
Қандай болуп кетер екен тырлөрі.

IV

Қарт деп айтпа-қарт Алажың қашарды.
Қажраты мол зор Алаждай-ат алды.
Бос деп айтпа-бос Алажың кыс алды.
Өз қолуна тақ өзүндөй іс алды.
Соң алажың тақ өзүндөй кысу бар:
Ал кысунө бараварлық қық бармы?

V

Айтқаның сын, Мен зор қызыл дарваза
Емі оқ өтпес қалаң қуретан қаралқан.
Қаратылы өзү нүзүр салбаса
Бүзүлбасаға орун алқан қатардан...
Гім алажлар, гинди-қуштар уққула
Тартыта мен зор Алаж деп аталқан.
Ал атымды-тақ өзүмдөй ақтооқо,
Күсөп кетті ұшұл кезде қасалқан...

VI

— Бақта татаал бағ аламан қерлерім,
Бүгүн мына иреттеді-ықталды...
— Бақтақадая қатқа тізгін бермедім
Өз қолымда күсөтө алдым ықсамды...
Бақта сөйер, тоону алыс қолдорум,
Данқарлады ұзын мойну қысқарды...
Зор! Толқунда қаңқан оттун ілеуі
Сырып қатат қалқан қасқан ыққарды...

VII

— Меjлi дұшман қенісууге ој қылып,
Зор мајданда ал ојуна қооп берем.
Меjлi дұшман бізге қарсы қол қурсун.
Ал қолдорун сүбүртудан өткерем.
Қол бастақан баатырларын мақтаған:
Қарсықадая қамты қармап көктерем...

VIII

— Меjлi дұшман ојлонмоқтон ојлонсун,
Меzгилінде ал ојлорун вүздүрам,
Меjлi дұшман сьјралмақтан сьјралсын,
Усүрунда қан қөткүртөп қүстүрам...
Уқ пролетар оозқо алқан антымды уқ,
Қарсықадая қанатымды сьздүрам,
Қастаққанға күйт күйсын тарттыр:
Ајдар алыр, ақыдаардај ысқарам..."

„Demek, azy baştaqy Alaj emesmin,
 Özgoryldym asman menen teneştim...
 Men adismin. Men qartaqmyñ devesmin.
 Asqalarym colpon menen sylleşken...
 Qajrat menen qol sunqula colponqo:
 „Tjanşan“, „Qyraqyz“ meni menen teneşsen

Uq proletar Alajyñdyñ antyñ uq.
 Anty menen ajtqandarñ qawyl tut.
 Qana qawyl tap waldary şajlanqan,
 Najzalanqan asqalarqa wasyr syq...
 Asqalarñyñ wyligine syqqan soñ:
 Soqur turqan woroñ ырдаjt kyysyn uq...
 Al kyy tereñ. Arşaqynda qaşqardyñ,
 Kóz qaş menen ajtyr turqan arzyñ uq...
 Kucyuytetyr ujulqutur woroñdy —
 Duşmanñdyñ qandyu qara tuusun syq...

2/IX—38-ç. gylce

ALAJ ARASYNDA

Ek! qaqy adyrluu too
 Qorul ici kerilgen,
 Qorul degen bir özöndө
 Asqaluu Alaj çerimden
 Kece kyny sajrandañyñ
 Al, özöndө woldum men.
 Birge çyurp majramdañyñ
 Emgektegi el menen.

Bir uwaqta Zuura çenem
 Wasyr keldi kylyñdөр,
 „Işci“ qajnim meni menen
 Bol, qytmanqа çyrgyn-der.
 Menda kylyp çoor qajyrdym:
 —Çyrsөн çene-çyrgyn—der
 Kylө keldiñ çajyñdy ajty
 Qandaj uqmuş bilciñ-der

Zuura çenem daqy kylyp
 Çoor qajtardy surooño:
 —Emne көгүр kyldyñ? degen.
 Qajnim qyzyq surooñqo?
 Daqy kylөm kylkym kelet:
 „Kyldyn“ — degen surooño

Tek, Çen ele kылкым kelet,
Kylö çyrgөн mynözüm,
Kөnlü асық şajыр çyrcy
Çaştyn sьryn billesin.
Çaş degen biz işci qajnim
Bilsen qajnim kylөр kez
Emne uqmıstu көryp kyldyn.
Der aştьşyn qьzьq söz!
— bras çene al aştqanьn
Aştqanьda kelişem.
Al sözünө qьzьr qanьm
It bolojun terksem
Şajыр çyrcy көnlü acar
Çaş ubaqqo kyldөгөн
Çaş ömyryn kyldөtө albas
Kylvy çöny bilbegен.

Çyry emese altyn çenem
Qьrmanqda bir varaly.
Anda çyrgөн Osmon menen
Qьzьl suzur qalaly.
Degen sözdy men Zuuraqda
Aştqanьnca Zuurada:
Meni baştar çandaj salьp
Çyrcy qaldь aurala.

Şaraqtatьp qan qajnatqan
Çaş çyrөгy emespi?
Ilevi artьq çalyndaqan
Çaş tilegi emespi?

Ilimi artьp çalyndaqan
Çaştn zeeni emespi?
Kycy artьp qaraulanqan
Çaş bilegi emespi?

Un alyşa kyuge salqan
Çaştn ьrь emespi?
Kyrdölyndө işke balvan
Çaştn kyly emespi?
Çaştn kyly Zuura çenem
Kөrcy çaqь elesti.
Asmanda aj, colpon menen
Kylgyn çenem tenescl...

II

Zuura ökөөvuz ermekteşе
Başp kelsek qьrmanqda,
Kyrok alyp qьzьl yjrcy
Osmon daqь qьrmanda
Qartьn oozun vьktөj vьjrcy
Turqan eken Qьrmanda
Ajь şajыр saman alyp
Bir cetinde bьjmanda.

Iş ilgeri, Qьrman tolsun.
Aqajьndar terdegen...
— Andaj bolsun. Keliñizder
— Çaştar keldi berer dem.
— Qana qarap turbaqьla
Çoor kytevuz sizderden.

Bizge qarap kylyp qojdu
Orto çaşta bir kişi.
Buurul ala saqalda aq
Tüşkөн eken yc tişi...

— Çaştar işke-qartañ aşqa
Degen maqal elde var
Al maqaidь çaştar ajtsa
Ardanbaşьn Qartaңdar
Bizder keldik iş işteөгө
Qызыq işter baştalar.
Ajьñыздь maqan берip
Canactaqь „aşqa“¹⁾ var.

Degen Zuura başьp vardь
Al kişnin çanьna.
Qatqьrьşьp kylyp qaldь
Qьrmancьlar-çavьla.
— Alqьn vaіam. Alqьn-degen
Şaşьp qaldь qarьda.

Kylyyn Zuura ajьnь aьp
Qызыl işke kirişti,
Qartaң adam canactaqь.
„Aştь“ çutup cyruştь.
Bizge ake qaltьr deşip
Osmon, Qurman kylyştь.
Qalьrлаşьp suzur çatьp
Qьrmандаqь „kyruçty“...

¹⁾ Ala] en aqaldь. (çarmanь) aş dep ajьşat.

III

Baqa-şaqа iş çajnaçan
Qьrman ysty bir sonun
Qьrman beti bir çajnaçan
Qызыldaçan dan sonun.
Ujьp tursaң qызы buudaj
Bağьnanda al sonun.
Qызы qumduu asqar toodoj
Şaңь başqa bir porum.

— Andaj sonun dan qызыь
Bygyn bizdin qьrmанда.
Qadimki Ompol toodoj voidu.
Ujьp anь çьjçanda.
Toodaj voiqon ortodoçu
Qызыdançan dan ycyn,
Tөrt, beş ajdaj zarьp qyды
Kolhozçular var kycyn

Çaz ajьnda mart ajьnda
Uçymcylyk kez ele.
Kee bir attar avdan arьp
Buursun tartqan sendele.
Bytyrgөndөj az ubaçta
Buursun işi tez vele?
Aзыr bizde traktor çoç
Iş bytyrcy tez ele.

Ajdap bytтыk otoo, suçat
Daçь keldi iretke.

Arbq tartıyq, vajlar qulat
Kvc keltirdik bileke
Çalqoolorda vaş qoşuştı,
Tuşym ucyn kyroşkø.
Emgek degen bizdej erler
Çenip cıqtı kyroşkø...

—Asqar-asqa Alaj toosu
Çer çyzındø vijikte
Çapan østyn Alaj eli
Too icinde kijikke.
Qaj berendej çytø berip
Cıqtıp qalıp vijikke,
Køp çıl voju vaş ajlandı,
Baş ajlantıy vijikte...

Emi kercy oşol çapan
Kijikterdej-elibiz.
Oşqonuştı uqtap çatqan
Bijiktegi eliniz.
Terendetip sezimderin
Oquu artında varatat
Toşrondoşup inilerin
Qaqaz tikter qaraşat

Emi kercy oşol çapaj
Adır-asqa çeriçe,
Ømyryndø çalaqtaqan
Soqo tişi tijbegen.

Buursun qarmap ata-babañ
Adır betin ijlegen.
„Orus soqo aram“ deşip
Ata-babañ syjlegøn.

Emi kercy oşol çım-çırt,
Adırındıñ arasıñ.
Ata-babañ aram decy
Soqo çyret çer tilip.
Barqan sajbın narqı ketip
Buursun narat eskirip.

Cubaj-cubaj traktorlor,
Alajqada kelışet.
Boz adırda alar ırdar.
Boz adırda celışet.
Tojqon tyrkyn maşinelor
Qaz, turnadaj çyryşet
Qaz turnadaj qartaj cıqtar,
Boz adırda keryşet.

Qıjmy kirgen qırman beti
Qızyr çumuş qajnaqan.
Qalıb çyret qırman eesi
Kølxozcular çajnaqan.
Qıdyrata kør qartardı,
Tirep qoşqon, çajmadan.
Çazdaj tıñvaj emgektegen
Baatırlarqa arnalqan.

KECSEKI SЫJR
BÜGYN DANQYR-PAMİR

(о с е т к)

I

Sıvatında qojlor basvaj,
Cırqıraşır-Maaraqan.
Çalqız sıjr çolqo vatvaj,
Qojlor çanıp savaqan...

Tөөдөј таşтар qorımdalqan
Qatar-qatar tızılgen.
Çalqız ajaq sıjr çoldo,
Şıqalısqan, ıjrilgen.

Cırqaj-cırqaj kyjykkөндөр,
Terdep alqan entelep.
Ajdoocudan biri alqa
Aq serkeni çetelep!

Qыroj! qыroj! qыrojloqon!
Şıqalısqan qojlordu.
Anda-dele attan elpek,
Cıvap ketcy qojlorıu?

Bir top ecki; çetelengen
Aq serkeni eercigen.
Cooduraşa, cocuj qarap:
Ajırlıqandaj erkinen.

Şıqalışa çyryşkөндө,
Birden-biri aqыlr.
Maңdajlarda myjzderge,
Kyndyn nuru saqыlr:

Nur saıynqan qalıң myjz.
Çaltылдаqan alystan.
Majdandaqь askerlerdej
Bolot qыlc savыsqan.

Al myjzder көргөн көzge
Elestegen bir naşqa.
Birda emes eki qыlc:
Çalaqtaqan bir naşta.

Çalamada qopşur taştar,
Tөmөн qaraj qılaqan
Şanduu eckiler alda naştar,
Qalıң qojlor cıvaqan.

Qamoo çegen qalıң qojlor:
Cıvatıuqa tyşkөндө.
Şıqalışır birin-biri-
Çөөleşкөндө syzgөндө:

Qorum taştar qırсыр qalıp!
Dalaј qojlor qırılıqan,
Şaqıl menen birge qarqır,
Taştan taşqa urunqan:

Dalaј qojdun qızıl ala,
Çilikteri-suurulqan,
Qızıl qandar-qızıl qumqa,
Şır-şır-şır-şır cuburqan.

Cimirilip qara taştar,
Çılt-çılt ottor caqılıqan,
Caqılıdaqan unun ulaj,
Zoolor qoşo çapırqan.

II

Al kezderde qoj basbaqan,
Kicinekeј sıjır çol.
Bygyn pamir tasmalanqan,
Dastarqandaј danqır çol...

Al kezderde qoj qırсылqan,
Tөөdeј taştar alıñqan,
Taş tızılıp-keң sıзыlıqan,
Dap danqır çol salıñqan..

Maarap, qojdoј qamalbastan,
Maşinalar-çygyrdu,
Danqırılıq tarix çazqan,
Is çyzında bilindi.

Al kezderde qoj qulaqan,
Aq वोsoqо betinde,
Maşinalar zırqıraqan,
Tasma çoldun cetinde.

Cubaj-cubaj maşinalar,
Atqan oqtoј zırqırajt,
Biroq, andaј taş qulanıp,
Qum eşilnejt, şırqırap

Işri-muşru tektirde çol
Bırc-bırc bolup surulqan,
Öz vojundaј көrkөmdө ol,
Too başınan qujulqan.

Al, ystynde qumursqadaј,
Maşinalar-cuburqan,
Taş көrynөөjt çolto bolup,
Dөngөлөкө urunqan.

Kerben başç bir cetinde,
Öz төөлөryn başqarqan,
Şıqalısqan çol betinde,
Tөө көrynөөjt basbaqan,
Mindeј төөлөр cirketilgen,
Bir-birine ulaşır,
Aldь-artь alьs qalqan,
Çyktyu төөлөр cubaşır.

Dyngyr-dyngyr dyngyrögen,
Qonquroolor-qaqırıp.

Aldı- artı vılvıydəgən,
Tügənvəstəj arıbr.

Qalıq kerben cıvır çatqan,
Qarş terşı aqıloqan
Kərtən vəri uzaq başqan.
Kerənciler-savıloqan.

Savıloqandar cekten arqı,
Çarajı qaşqar elinen.
Kəryşnəgən mındaı şandı,
Tigil qaşqar çerinen.

Zır-zır ucqan qarlıqactaj,
Maşineler çetişse.
Çandaj salır qarlıqactar,
Sılay ötup ketişse...

Artta qana canı qalat,
Ujulduqan vurqurap.
Uzaqanca-ynı uqulat.
Dyr-dyr-dyr-dyr zırqıbr.

„Ça! alla“ dep dıjqandardan,
Qıstaqtardan kelgender,
Tan qalışat—şattanışat
İlkr kelgen kerbender.

Qarçalışqan qalıq tələr,
Uzaq çoldo sozulup.
Burquraşır keesi bozdır,
Kəzgə çaşın tolturup.

Qaraqattaj qara kəzdy
Çoodurata qaraşat
Keltək qujrıq, qulaq kərky.
Kelvetine—çaraşat.

Çalpaq taman tujaq təşty,
Kıcy artıq—çanıvır.
İjri mojun—ajır örkəctyy,
Maldan başqa sıny var.

Al oor çyktər, taştan vətər,
Qom ıstynə qojulqan.
Çonun basar, —arqan ötər;
Bek tartıloqan boorunan.

Cirketilir bir-birine,
Açıdaardaj vuralqan.
Dañqır çoldun bir cetinde,
Samsır tələr cıvaqan,

Qorum—qorum taş çatqandaj,
Tujaq talıajt alarda.
Dañqıbraqan çol tasmadaı,
Çyryş qoşqon qadamqa.

Çol boşot dep talaşbastan.
Maşineler bir cette.
Zımbıraşqan-adaşbastan
Bezelenip teris vətke.

—Arsaq—arsaq yc təbənyn,
Kəryktyy şandıu zooloru.

Tyrkyn tyrkyn көмкөргөгөн,
Кен Алаждан оолору.

Çol kyylöryn qoşo maştap,
Alar daqy çapırat.
Çanıñqı qoşo maqtap,
Kynğyrönet zañqırat...

Qala beret dalaj asqa
Qatarlanıp alysta,
Ötö beret maşinelər,
Arıñ qoşup arıñsqa.

Çañ asqanı ımeriiseñ,
Aldı çaqta çana asqa.
Çanada anı ırmer ötsön
Qatar qatar daqy asqa.

Daqy qarajt tañ qalqandañ,
Al asqalar alysta...
Ökynuctyy tul qalqandañ,
Eger körwöj qalıssa.

Kör asqanı taştap ötyp,
Çon Alajda kelgende.
Aldıdaqy neige çetip,
Mөөrөр qanar bergende.

Maşinenin qoñur ınyn
Alaj uqqan-öjlonqon.
Sıñlar taqır qızıl kylyn,
Al zor Alaj öjlonqon...

Öjlonqondo öjlonqondi.
Töşyn kere dem alqan.
Al zor – Alaj çylmajqanda,
Menin „encim“ dep alqan.

Alaj eli tañırqazıp,
Al encisin köryşkөн.
Adegende cocup – qacıp,
Andan kijin көnyşkөн.

Uşul kezde birden emes,
Kalon – kalon qurulup,
Maşineden çyzdөр eles.
Kyndө ketet ciburup...

Oj! Zыmга oj! cirkin sen,
Dul – dul kylyk atımsın.
Tamaşaluı wulwuluñ men,
Sajrap kele çatırtın.

Oj! tulragım. Oj! Duldulum,
Seni minip uctum men.
Çel erkinin şamal qyıp,
Qanattudaj uctun sen...

Ecen iret ystyñdөн men,
Bıqır kete çazdadım.
Bıqırtasqa tözölyp sen.
Qызықтыр, nazdadıñ...

Men ystyñdө kelatqanda
Köz көrөөgen emyrdө.

Köp syrötty közym көрүр,
Көтөрүлді — көңүлді.

Sen зымыр учқанында,
Tasma çöldün cetinde.
Menda çырқар kelatqanda,
Erkin urup, betime.

Esen bijik aşuularda,
Aldыбыздан kez keldi.
Esen uqmuş ujqı, tujqı —
Ijri-mujru çer keldi.

Esen bijik asqalarda,
Kөmkөryldy көryndy.
Uracuda, „qasavada“,
Kөңyl cöcür wөlyndy.

— Bajaqьda qalyң qojlor,
Qamaıьşqan qьsьqa.
Menda kelip көrgөnymdө,
Aң taң qaldыm qьzьqa.

Asman tирep zaңqьraçan,
Eki çaqь zoo eken.
Өzөп suusu şarqьraçan,
Tuvy tereң qoo eken.

Şaqьldarь — şaqьraçan,
Qьzьl qajraç qor eken.
Zoo astыnan qoj cıvaçan.
Çalıqьz ajaç çol eken...

Oşonduqtan qojlor qorçur,
Al şaqьlda qamalçan.
Qoj qana emes adam өlgөн,
Oşol çerde şamaldan...

Aıbyr atьm seni mingen,
Al qьsьqtan men өttym.
Aзыr andan mıң-mindegen,
Mendej dalaj er өtkөн...

Iret menen qьrqa-qьrqa,
Qьzьl asker şer өtkөн.
Najzalarь qьlqa-qьlqa,
Zoolor menen tepeşken...

Qьbьctarь qьndarьnda,
Toitoloru-egеşken.
Mьltьqtarь çondorunda.
Asqa menen tireşken.

Mingenderi-çalaң tulpar,
Tujaqtarь taş kesken.
Mınyucylөр çalaң şımpar,
Duşmandarьn көksetкөн.

Aзыr andaj qьrqa-qьrqa
Qaarmandar mol өtkөн.
Najzalarь qьlqa qьlqa.
Zvot-zvot qol өtkөн.

Ystyndө çyk zaңqьraçan,
Qoңquroosu şaңqьraçan.

Mindep-mindep төөлөр өткөн,
Bizdin çoldo daңqьraçqan.

Aзыr andan-andan aşqan,
Qoroo-qoroo çojlor өткөн.
Aлар азыr çamalbastan,
Qojcularь ojnop өткөн.

Tar сыjьr çoq, азыr sement,
Sotsialсь daңqьr çol.
Qьзыl qumu азыr wermet,
Ataqь aşqan famir çol.

Daqь dalaј tar сыjьrlar,
Daңqьraçqan çol wolor.
Kөz көrnөгөн dalaј uqmuş.
Alaj sende ornolor.

Ojlonorsun daqь-daqь,
Oqumuştuu erlerim.
Ojçotorsun-daqь-daqь,
Tjan-şan, alaj kenderin.

Al ojçonçon tyrkyn kender,
Tymen-tymen qazylar.
Alaj-Tjan-şan tuş-tuşunan.
Altyn bular aqylar...

Taq oşondo oqtoj typ tyz,
Çojun çoldor salьnar.
Aryş taştap anda kyrs -kyrs,
Paravozdor Samьnar.

Suudaj aqьp көk wagondor
Qarşь-terşl çamьrar.
Biz icinde tolqur oјlor,
Dalaј ьrlar çazylar...

Oј! Zьmьra, aј! cirkin sen.
Dul dul kylyk atьmsьq.
Tamaşaluu wulwuluң men,
Sajrap kele çatьrmьn..

Oј! duldulum, Oј tulrağьm,
Seni minip, uctum men
Çel erkinin şamal qьlyp,
Qanattuudaj ucqun sen...

22/IV 33 ç. Gyico

QOMUZ KYYSY

I

Qomuz kyyusy taqşyqan,
Sezimimdi-aralap:
Bar tulqumdu eritip,
Çyregymə-qadalat!

Qadalat:

Sezimimdi aralap
Çyregymə qadalat!

Qadalat!

Qadalat!

Qajrat nojqo taralat!..

II

Barmaq-səəməj çorqolor
Qomuz kyyusy taqşyqan,
Bezen tolqor kyygə al:
Kərkəmyñ çañ waqtynñ!

Waqtynñ:

Çajyn maqta taqşyqan!
Kərkəmyñ çañ waqtynñ!

Waqtynñ!

Waqtynñ!

Çajyn maqta taqşyqan!

III

Çajyñ qomuz bezentip
Tyrduy-tyrduy kyyuny çal!
— Tolqoj-tolqoj qulaqyñ
Sotsialistik kyygə sal!
Kyygə sal!
Tyrduy—tyrduy kyyuny çal!
Sotsialistik kyygə sal!
Kyygə sal!
Kyygə sal!
Kycyy kycyy kyyuny çal!

IV

Taştaj bulcun tyjylyp,
Kyylə kycyy maştap bar!
Sotsialdñ erleri—
Kyygə taqta butundu al!
Butundu al:
Kyylə kycyy maştap sal!
Kyylə taştap butundu al!
Butundu al!
Butundu al!
Kyylə kycyy maştap sal!

Frunze 9-IV—38 c

8750

59

BAŞLORU
MILLI
KUTUPXANA

48750

Вазы
Цена 80 т.

